

Director:

ANDREU-AVELL ARTIS I TOMAS
 Editor: Diario Tele/eXpres, S. A.
 Redacció, Administració i Publicitat: Aragó, 390 - BARCELONA-13
 Apartat de Correus 1525
 TELEX: 05784

Telèfons:
 225 05 26 — 225 40 65 — 225 44 87

Tallers:
 «Publicaciones Reunidas, S. A.»
 Aragó, 390 - Barcelona-13.
 Dipòsit legal: B. 23313/66

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
 Espanya, Andorra, Portugal, Filipines, Marroc i Amèrica (excepte Estats Units i Puerto Rico):
 Semestre: 390 ptes. Any: 780 ptes.
 Altres països:
 Semestre: 455 ptes. Any: 905 ptes.
 Números endarrerits: 2 ptes. de recàrrec
 Pagament anticipat per gir postal, xec, o transferència
 En els preus de subscripció hi van inclosos els números extraordinaris
 Les subscripcions començaran amb el primer número del mes següent al de la sol·licitud

tele|estel

FESTA A CASTELL DE L'ARENÝ (Berguedà)

sumari

Pàgs. 4 5 i 6	ARA QUE FA CENT ANYS	per SEBASTIA ESTRADÉ
Pàg. 7	REFLEXIONEM SOBRE LA TRAJECTORIA DE BERTRAND RUSSELL	per FELIP CID
Pàg. 11	SIGNES	per FREDERIC RODA
Pàgs. 12 i 13	SUPRIMIM LA UNIVERSITAT	per OCTAVI FULLAT
Pàgs. 16 i 17	LLEIDA DES DE LA COMARCA	per GUILLEM VILADOT
Pàgs. 20 i 21	LA MATANÇA	per JOSEP VALLVERDÚ
Pàg. 23	UN PERSONATGE DE RETAULE	per A. DURAN I SANPERE
Pàg. 35	JOVES I VELS AL MATEIX SAC	per FERRAN DE POL
Pàg. 45	EL PONT MOLINENC DE QUINZE ARCADES	per LEANDRE AMIGÓ

I tots les seccions habituals de la revista

PAS A DESNIVELL

Promoció de les hores

per PERE CALDERS

EL temps és un camarada desconegut que ens acompanya des del principi fins al final (no ens el traiem del damunt), i que quan acaba amb nosaltres ens abandona amb una indiferència absoluta. Va per feina. No ens ha posat afecte, a pesar del culte frenètic que li rendim.

Sembla mentida que hi hagi al món tants milions de molles i de petites rodes per a mesurar el temps, que segons Dostoievski no és un objecte, sinó una idea. En aquest cas, no hi ha dubte que es tracta d'una idea obsessiva, inabastable, però que ens fem la il·lusió de portar lligada al canell, penjada a la paret o enclavada en torres altes. Per arrodonir aquest domini imaginari, fixem les hores amb agulles a l'esfera dels rellotges, com si fossin papallones, sense caure que els insectes dissecats som nosaltres.

Sorpren que entre el metre i l'hora, dos intents desesperats de fraccionar l'infinit, hi hagi hagut tanta diferència de tracte formal. El metre és tangible, ha servit de base a un sistema famós (dividint-lo astutament de deu en deu), que ha resultat utilíssim a les ciències aplicades. La seva victòria sobre la iarda és d'una grandesa exemplar. Un amic em va dir un dia: «Desenganya't: el metro més important de França no és el que corre per sota de París, sinó el que hi ha a dalt, en una vitrina del Pavelló de Breteuil». Tenia raó.

Respecte a la barra de plati i d'iridi que serveix de patró internacional del metre, l'hora temporal ha quedat vaporosa, poc treballada, d'escassa magnitud plàstica. Un hom troba a faltar la meticulosa extensió cap a altres dimensions, com ara l'hora lineal, l'hora quadrada i l'hora cúbica. A ull nu —i sense entendre-hi res, que consti—, sembla que només comptem amb l'hora esfèrica, una mena de globus de fluid aeriforme aparentment inofensiu, però letal. Entristeix de recordar una sentència que era força corrent d'inscriure en els rellotges de sol, referida a les hores: «Totes fereixen. La darrera, mata.» No obstant això, perfeccionem continuament la tècnica d'anar de pressa i ens queixem amb amargor de la falta de temps. De temps per a què? Deu ésser per a arribar més aviat a aquella hora anenadora pintada al cronòmetre solar de cadascú.

Ja que hi som, diria que l'hora lineal és la del trescar quotidià, la de la feina, la dels tres àpats diaris, la de llevar-se i la de ficar-se al llit. Va de dret a esfullar calendaris i té una insaciabile voracitat. El seu aliment predilecte són els anys, però viu parasitàriament en l'home, al qual ocasiona una consumpció incurable.

L'hora quadrada l'utilitzem quan creiem possible de planificar el temps, arreglant-lo com si paréssim taula, confeccionant minuts i emprovant-nos el futur. Quadrada com moltes estovalles, de vores precises, és una mida horària de superfície que ens fa l'efecte de poder recórrer amunt i avall, que donarà molt de si. És una hora que s'alimenta d'il·lusions (que també minen l'organisme), i que té més tendència a atacar les agendes que els calendaris. Generalment, els fets demostren que en contacte amb l'aire de les dates reals assenyalades a l'agenda, l'hora quadrada es torna lineal.

L'hora cúbica és la més complexa, com correspon a una mida de capacitat. Crec que Shakespeare, quan en l'acte segon de «Romeo i Julieta» fa dir a la jove protagonista que «en un minut hi ha molts dies», esmentava l'hora cúbica. Són seixanta minuts hexaèdrics, regulars, que tanquen l'home en una caixa de costats transparents; una hora d'aquestes, encara que per fora transcorri com les altres, per dins pot durar molt més; el sofriment, l'angoixa i l'opressió eleven la potència dels segons.

En resum, l'hora lineal dispara les nostres vides com fletxes. L'hora cúbica encomana estats letàrgics, sobretot en els pobles; si les parets del cub són transparents és en virtut d'un sadisme de carceller, perquè puguem veure de lluny, oníricament només, les hores quadrades que formen el lot, la mica de parcel·la que ens correspon en la urbanització de la lli bertat.